

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Administratie Humanistische Luisterkring, Oudegracht 152, Utrecht. Postgiro 58.
 Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 4,— per jaar, buitenland f 4,60 per jaar.
 Voor leden van de Humanistische Luisterkring f 3,— per jaar. Losse nummers f 0,25.

INDRUKWEKKENDE CIJFERS

Dezer dagen verscheen een overzicht over de werkzaamheden van de Landelijke Commissie Praktisch Humanisme van het Humanistisch Verbond over de jaren 1957 en 1958. Deze commissie, waarvan de naam overigens in de loop van 1958 werd gewijzigd in Centrale Commissie Geestelijke Verzorging houdt zich bezig met die taken, die verricht moeten worden waar mensen steun zoeken in hun geestelijke moeilijkheden.

Het terrein van deze werkzaamheden is langzamerhand zeer omvangrijk geworden. Daar zijn de arbeiderskampen, waar reeds jaren lang door vrijwilligers bezoeken gebracht worden en gesprekken gevoerd. Er zijn thans 26 van deze raadslieden, die daarvoor vele avonden over hebben, bij dit werk betrokken.

Voortdurend breidt zich ook het werk onder de gedetineerden uit. Begonnen in 1955, toen 109 mensen zich meldden voor een gesprek of contact met een raadsman, is dit cijfer snel gestegen, zodat de raadslieden in 1958 met 678 gedetineerden regelmatig contact onderhielden. Toch blijft nog steeds een grote groep van gedetineerden buiten elke geestelijke verzorging, zoals uit recente onderzoeken gebleken is. Imponerend is overigens te lezen, dat de 42 raadslieden, die eind 1958 waren ingeschakeld over de verslagperiode in totaal 15.000 bezoeken hadden afgelegd, alweer in hun vrije tijd.

Ook het bezoek aan zieken, die daarop prijs stellen, wordt steeds intensiever, hoewel de medewerking van de ziekenhuisdirecties helaas nog veel te wensen overlaat. Maar in 30 gemeenschappen van het Verbond wa-

ren ruim 50 bezoeksters, die met niet aflatende volharding dit vaak zo moeilijke werk verrichtten.

Op 16 plaatsen werkten de geestelijke raadslieden, waar men met zijn moeilijkheden naar toe kan gaan, om eens uit te praten. Vier bureaus voor levens- en gezinsmoeilijkheden stonden open voor hen, die hier hulp zochten, terwijl vooral de laatste tijd bijzondere aandacht aan de gerepatrieerden besteed werd. Het zijn alles bij elkaar indrukwekkende cijfers en een overzicht van werkzaamheden, dat ook in de eenvoudige en zakelijke taal van een verslag weergeeft, hoeveel toewijding en offers nodig zijn om dit alles tot stand te brengen en te houden. Het spreekt te meer, als men weet welk een kleinzielige tegenwerking men dikwijls bij dit werk ondervindt, ondanks het feit, dat van de zijde der overheid een deel van deze arbeid door subsidies gesteund wordt.

Dat heeft moeite en strijd gekost, maar langzamerhand begint men ook in andere kringen te begrijpen, dat men mensen die de christelijke verzorging afwijzen, niet in de kou kan laten staan. Het is de grote verdienste van de humanistische beweging geweest dit stuk werk te hebben aangepakt en uit te breiden, en dat was alleen mogelijk door de bereidheid van een aantal mensen, die daarvoor een belangrijk deel van hun vrije tijd beschikbaar stellen.

Dat dit erkend wordt, is prettig en een aansporing om door te gaan. Daarom is het voor ons nog steeds onbegrijpelijk, dat deze zelfde erkenning ontbreekt op het gebied van de radio, waarbij het toch wel zeer bescheiden verzoek om enige zendtijd is afgewezen met de doodoener, dat het Humanistische Verbond geen kerk is.

WIST U DAT:

Er nog plaats is in het kinderkamp te Elspeet, van 18 tot 25 Juli a.s. Leeftijdsgrenzen 10 t/m 12 jaar. Prijs f 36,— per week.

In het kinderkamp te Bennekom (tentenkamp) van 8 t/m 15 en van 15 t/m 22 Augustus. Leeftijdsgrenzen 13 t/m 15 jaar. Prijs f 32,50 per week.

In het familie-tentenkamp te Nieuwvliet (Zw. Vl.), van 18 Juli t/m 1 Augustus. Prijs f 60,— voor volwassenen, kinderen f 30,—.

Inlichtingen: Centraal bureau, Oudegracht 152, Utrecht.

Een uitzending voor de VARA-microfoon van zondag 5 juli 1959

BELAGERS VAN ONZE VRIJHEID

Neen, een politiek praatje wordt dit niet. Ik zal de belagers van onze vrijheid niet zoeken achter het ijzeren gordijn, noch de diktatuur stellen tegenover wat wij de vrije wereld plegen te noemen. Ook binnen de grenzen van deze wereld wordt de vrijheid bedreigd.

Er zijn schrijvers en niet de eerste de beste, die in de Amerikaanse wijze van leven tendenzen ontdekken, welke grote gelijkenis vertonen met wat typisch is voor het zo fel bestreden oosten, zij het dan verzacht door de gelukkige omstandigheid, dat er in het verre westen altijd nog de mogelijkheid bestaat een waarschuwend geluid te laten horen en dus een invloed ten goede uit te oefenen. Maar ook daarover zal ik het niet hebben. Dat lijkt mij te goedkoop en het zou de aandacht afleiden van waar het mij nu om te doen is: de vijand hier in Nederland of nog dichter bij huis, in ons zelf.

Wij Nederlanders zijn op onze vrijheid gesteld, althans, wij zeggen dat graag tegen onszelf en tegen anderen. Dat betekent dan allereerst: wij houden er niet van, dat een ander ons voorschrijft wat wij te doen en te laten hebben, en dan ook nog: wij willen onszelf zijn en de gelegenheid krijgen eigen mogelijkheden tot ontplooiing te brengen. Laten wij er ons nu niet in verdiepen of met deze woorden precies gezegd is wat het veel gebruikte en ook vaak misbruikte begrip vrijheid inhoudt. Ik dacht, dat wij zo konden beginnen zonder al te veel kans op misverstand.

Zijn wij inderdaad op *die* vrijheid gesteld? Vrij zijn van de ons opgelegde beperkingen, vrij zijn van wat ons in de weg treedt met een: dit kan niet, dit mag niet of dit móet, ja. Een ons allen bekend verlangen, dat echter, als het sterk emotioneel gekleurd is, wat nog al eens voorkomt, voert tot het tegenovergestelde van wat het zoekt, nl. tot op een andere wijze gebonden worden.

Het duidelijkst ziet men dit bij jonge mensen, in wie de drang tot zelfstandigheid bezig is te ontwaken. Zij zeggen neen tegen alles wat zij als een belemmering ervaren, het gezag van ouders en beroepsopvoeders prikkelt hen tot verzet, ook indien dit verzet hen in een richting drijft, die zij uit zichzelf nooit gekozen zouden hebben. Weet het gezag zich met machtsmiddelen te handhaven en het verzet dus te breken, dan is er niet langer sprake van een voorbijgaand conflict tussen ouders en kinderen, maar dan kan een negatieve binding ontstaan aan datgene wat aanvankelijk met een schijn van succes aan het kind is opgedrongen. Dit uit zich dan later in een afkeer van of een agressieve

houding tegenover b.v. het beroep, waarmee het kind per se gelukkig gemaakt moest worden, het geloof, de levensbeschouwing of de politieke overtuiging van de ouders, eventueel van de omgeving, of de wijze van leven van het milieu, dat deze onverstandige druk heeft uitgeoefend. Over deze zaken kan dan geen verstandig woord gewisseld worden. Tot een bezonnen oordeel daarover komt het nooit. Ziehier nu luisteraars één der belagers onzer vrijheid, die, goed vermomd, zijn noodlottige invloed in menig leven laat gelden. Aan de mens, die zich geïnteresseerd heeft in zelfkritiek, verraadt deze vijand zijn aanwezigheid door de emoties, die het oordeel over al wat zulk een teer punt raakt vertroebelen. Hij komt er wellicht iets minder moeilijk dan een ander toe zich te bezinnen op wat daar achter steekt en kan althans proberen die invloed uit te schakelen. Wie de dwang van deze vorm van (innerlijke) onvrijheid eenmaal geheel ontmaskerd heeft, zal er zich vrij van kunnen maken.

Een andere vijand. Ik begin met een voorbeeld. Een vader heeft zijn zoon iets verboden. De jongen weigert te gehoorzamen. Vader houdt voet bij stuk. Een alledaags conflict. Uit de wijze, waarop de knaap reageert spreekt een gekrenkt rechtsgevoel. Het verzet wordt feller. Voor Vader wordt het nu een prestige kwestie: ik houd mij aan wat ik gezegd heb, gezag is in de opvoeding onmisbaar, ik mag dat niet te grabbelen gooien. Dat betekent: het terugkomen op dit verbod (ook als er reden voor zou zijn) is een groter kwaad dan het kind iets aandoen, wat het, voorbijgaand, als onrecht gevoelt. Ik wil op het ogenblik deze stelling niet betwisten, hoeveel moeite mij dit ook kost.

Ik volsta met vast te stellen, dat, telkens, als iemand prestige-overwegingen de doorslag laat geven, hij zijn vrijheid van oordelen en van handelen prijs geeft. Hij maakt zichzelf tot slaaf van zijn eigen beslissingen. In het verkeer tussen volwassenen speelt het prestige maar al te vaak een noodlottige rol, noodlottig in zijn gevolgen voor de verhoudingen tussen mensen en tussen volkeren, maar bovenal noodlottig, doordat het de waarlijk vrije beslissing onmogelijk maakt.

Het opruimen van wat mij in mijn vrijheid belemmert, het breken van tegenstand, kan noodzakelijk zijn, ja het eerst voor de hand liggende zijn. Het is echter nooit meer dan voorarbeid. Het eigenlijke werk begint pas, als die voorarbeid is verricht. Dan immers moet de veroverde nog (negatieve) vrijheid een positieve inhoud krijgen. Dan is de baan vrij voor zelfontplooiing, voor het zoeken en

het gaan van een eigen weg.

Laat er nu geen misverstand komen tussen U en mij. Een eigen weg gaan door het leven kan nooit betekenen alleen maar aan jezelf denken, met de ellebogen werken onder het motto: als ik er maar kom. Dat zou inhouden, dat de mens in zijn afweerhouding volhardt, dat hij ieder ander mens, iedere situatie, waarin hij geraakt van dit oogpunt uit beziet en zich daarnaar gedraagt en dat hij dus aan zijn eigenlijke levenstaak: vulling zoeken voor de ruimte om te leven, die voor hem vrij gekomen is, nooit toekomt.

Leven, echt leven, is nl. altijd leven met de anderen en ook vóór de anderen, in een wereld, waaraan wij deel hebben, waarmee wij niet alleen uiterlijk en door onze wordings-geschiedenis, maar ook innerlijk en naar ons diepste wezen verbonden zijn. Ons leven speelt zich immers af tussen onszelf en die anderen, in die wereld, waarmee wij vertrouwd kunnen raken, indien wij de rechte contacten weten te leggen. Daar en nergens anders kunnen wij onszelf zijn in de betrekkingen, die wij met de mensen om ons heen onderhouden, in onze omgang met de dingen en in ons gericht zijn op een toekomst.

Eigen groei, zelfontplooiing, omdat naar humanistisch inzicht ieder van ons een eigen persoonlijkheid is met een eigen geaardheid en dus ook met eigen mogelijkheden, maar ook omdat dit eigene onze bijdrage tot het geheel, waaraan wij deel hebben, bepaalt.

Vrij zijn in positieve zin betekent dus de plaats in deze wereld, waar wij onze levens-taak kunnen vervullen, zoeken, aan onze toekomst bouwen, en dat steeds in het verband met het geheel. Geestelijke groei is nooit alleen maar eigen groei, het is een gezamenlijk voortgaan, waarbij ieder de ander nodig heeft waarbij ieder de ander zoekt en vindt in dienst aan dat geheel.

Wij hebben de anderen nodig. Dat wordt eerst recht duidelijk, als wij gaan beseffen, dat het eigene niet slechts onze positieve mogelijkheden, maar ook onze beperkingen, tekortkomingen en eenzijdigheden omvat. In een open verkeer met anderen krijgen wij daar meer oog voor, leren wij onszelf te zien, zoals de anderen ons zien. Wij worden ons bewust van de betrekkelijke waarde van veel in ons, dat wij voor gewichtig en belangrijk hielden. Wij gaan beter zien wat ons ontbreekt. Wij worden attent gemaakt op de levensterreinen, die wij tot nu toe onontgonnen gelaten hebben. Wij kunnen een rijker, een voller leven leiden, als wij open door het leven gaan, als wij, wat er leeft en werkt in anderen, in onszelf toelaten.

Dat doen wij niet altijd. Wie van ons geeft nooit toe aan de neiging zich op te sluiten in zichzelf of in de kleine kring van zijn geestverwanten, teneinde eigen geestelijk bezit te beschermen tegen wat geacht worden vernielende invloeden van buiten te zijn.

Wie kent niet de tijden, waarin hij het niet durft te wagen met het open geestelijke verkeer.

Het onbehagen en de vrees, die ons bekruipt, als het er naar uit gaat zien, dat een geliefkoosd denkbeeld aan het wankelen gebracht wordt, als er twijfel rijst aan de geldigheid van levenswaarden, die tot dan toe richtsnoer waren van ons doen en laten, dat onbehagen en die vrees winnen het dan van het zich openstellen en leren van iedereen, die tot ons komt, van alles wat er om en met ons gebeurt. Zeker, geheel ongegrond is deze vrees niet. Die houding brengt risico mee. Open staan voor wie anders is en leeft dan wijzelf heeft slechts zin, als dit gepaard gaat met de bereidheid de invloed daarvan te ondergaan, als men de twijfel aan oude zekerheden, indien deze omhoog mocht komen rustig haar werk laat doen in het vertrouwen, dat wat werkelijk waarde heeft stand houdt, kortom als men het daaraan verbonden risico aanvaardt.

De vrees, die veiligheid zoekt en deze meent te vinden in het vertrouwde verkeer met hen, die het zo ten naaste bij met ons eens zijn, zij is ook een van de belagers van onze vrijheid, onder die van binnen uit een van de ergste.

Zij maakt ons tot de slaaf van ons geestelijk bezit en verhindert ons met de ons toe-trouwde talenten te woekeren.

Een niet onbelangrijk facet van deze laatste kwestie is de vrije meningsvorming. Wie zich op het hier verdedigde standpunt stelt zal voor een zo ruim mogelijke gelegenheid tot meningsuiting opkomen, in het bijzonder die ten aanzien van de mogelijkheden en de zin van ons mens-zijn-in-deze-wereld. Hij zal ook het gebruik voor dit doel van de hulpmiddelen, die de moderne techniek tot onze beschikking gesteld heeft o.a. van de radio toejuichen.

Nu geeft tot onze grote teleurstelling het ontwerp radiowet wel de kerken, maar niet de levensbeschouwelijke verenigingen, dus niet het Humanistisch Verbond, eigen zendtijd. Om het onheil, dat dientengevolge onze wekelijkse uitzendingen bedreigt, af te wenden is de Humanistische Luisterkring opgericht, geen nieuwe omroepvereniging, maar een gelukkig snel aangroeiende groep van mensen, die door hun toetreden laten zien, hoe velen er in den lande zijn, die óf voor zichzelf deze radiopraatjes op prijs stellen óf niet kunnen aanvaarden, dat een grote groep als de onze deze gelegenheid tot uiting en meningsvorming wordt onthouden.

Helpt U ons. Stuur U meteen, als U dit nog niet gedaan hebt een briefkaart naar Utrecht, Oude Gracht 152, adres Humanistische Luisterkring, plakt daar één gulden aan extra postzegels op en schrijft er Uw naam en adres op ten teken, dat U meedoet. U kunt het geld ook per giro overmaken op post-rekening 58 van de Humanistische Luisterkring.

Dr D. H. PRINS.

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Frankering bij
Abonnement
UTRECHT
26-59

De Heer
Mevrouw
Mejuffrouw

Onbestelbare exemplaren terug aan: Oudegracht 152, Utrecht

Lezingen voor de radio

- 6 juli A.V.R.O. 15.15 C. H. Schonk
De arbeider niet ontvankelijk
voor het humanisme?
12 juli VARA 9.45 Prof. Dr. W. Wiersma
Zelfbedrog.
19 juli VARA 9.45 W. Coenders
Bermtourisme.
26 juli VARA 9.45 Drs. G. C. A. Schrijvers
De jeugd van tegenwoordig.
2 augustus VARA Dr. J. C. Brandt Corstius
Met nieuwe ogen.

Mej. P. B. B. te D., f 5,—; E. R. te 's-Gr.
f 9,—; E. H. te 's-Gr., f 1,50; P. R. te L.,
f 1,50; P. B. te S., f 3,—; Mevr. U. N.-S. te
's-Gr., f 4,—; S. J. L. v. R. te D., f 4,—; P. M.
B. te R., f 1,50; L. J. Z. te U., f 1,50; H. H. te
A., f 1,50; A. A. L. te M., f 4,—; F. S. te A.,
f 4,—; M. G. E. L. te S., f 4,—; R. M. te A.,
f 0,50; R. S. T. M. te R., f 1,—; E. B. te 's-Gr.,
f 0,50; C. W. F. H. te 's-Gr., f 20,—; O. v. B.
te O., f 8,—; H. C. de K. te W., f 7,—; B. v. d.
N. te A., f 2,—; K.-B. te U., f 1,—; B. H. S. te
V., f 1,—; B. J. B. te S., f 0,50; A. M. M. te
Z., f 1,50; L. J. G. B. te 's-Gr., f 1,50. Vorige
saldo f 636,95. Totaal f 725,95.